

Limitarisme is alleen radicaal voor wie niet ziet hoe radicaal onrechtvaardig de wereld is

Ingrid Robeyns

Dit artikel is geschreven door [Ingrid Robeyns](#) Gepubliceerd op 17 december 2023 Leestijd 3 min



‘U polariseert tussen arme en rijke mensen!’
‘U draagt bij aan de toenemende polarisatie en radicalisering.’

Dat waren twee van de berg verwijten die ik de voorbije weken mocht ontvangen naar aanleiding van de vele [interviews in Nederland](#) en Vlaanderen na het verschijnen van mijn boek *Limitarisme*. Nu is het zeker niet zo dat er alleen scheldpartijen in mijn tijdlijn of mailbox belandden: er zijn ook veel lezers en luisteraars die expliciet steun uiten, voorbeelden aandragen die mijn betoog versterken, of me bedanken dat ik deze analyse gemaakt heb.

Maar hebben de critici gelijk? Draagt mijn werk bij aan polarisatie en radicalisering? Wat zeg of schrijf ik dan dat zo ophitsend zou zijn?

Ik betoog in mijn boek dat wij niet alleen zouden moeten streven naar een samenleving zonder armen, maar ook naar een samenleving zonder extreem rijken. Dat is omdat extreme rijkdom hand in hand gaat met klimaatschade en ecologische schade, via de consumptie- en investeringspatronen van de zeer rijken. Extreme rijkdom ondermijnt de democratie via donaties aan bevriende politici, het inschakelen van lobbyisten en het overnemen van mediabedrijven. Bovendien voegt steeds meer persoonlijk vermogen op een bepaald moment niets meer toe, en doet dat geld veel meer goed als het gebruikt wordt voor urgente noden.

Maar het meest fundamentele argument tegen extreme rijkdom is een moreel argument: niemand van ons verdient het om zo rijk te zijn, omdat onze successen in grote mate terug te leiden zijn tot toevalsfactoren: denk aan onze aangeboren talenten, waar ons wiegje stond en welke kansen we gekregen hebben. En ook randvoorwaarden, zoals een rechtsstaat of uitvindingen uit het verleden, die grote bijdragen leveren aan economisch succes.

Daarom is extreme rijkdom niet te rechtvaardigen, en zouden we de samenleving zo moeten inrichten dat we de schadelijke gevolgen minimaliseren. En tegelijkertijd toch nog ruimte houden om mensen die gedreven worden door

geld verdienen daartoe de mogelijkheid geven. Ik formuleer ook een moreel appèl aan ieder van ons om na te denken hoeveel we echt nodig hebben voor een goed leven, en te overwegen de rest weg te geven om de noden van anderen (en de aarde) te lenigen.

Is dit nu radicaal? Is dit polariserend?

Of dit radicaal is, hangt af van je ideologische en morele positie. Ik ben de voorbije weken mensen tegengekomen die mijn boek gelezen hadden en het vanzelfsprekend vonden dat ongelijkheid ook van de bovenkant begrenst moest worden, omdat de wereld zo onrechtvaardig is. En in hun analyse is een te grote concentratie van rijkdom deel van dat probleem. Maar er waren ook veel sociale media berichten van mensen die limitarisme een vorm van communisme van het ergste soort vinden. Uit die berichten was overigens niet op te maken of die mensen het boek gelezen hadden, maar dit terzijde.

De ene vindt het radicaal, de ander vindt het evident. Ik behoor tot die laatste groep. Limitarisme is niet radicaal. Het lijkt alleen maar radicaal voor wie niet ziet hoe radicaal onrechtvaardig de wereld is. Misschien hebben de mensen die limitarisme radicaal vinden veel van het bestaande onrecht geaccepteerd?

En wat moet ik met de beschuldiging van polarisatie? Als ik zeg dat extreem rijken die rijkdom niet verdiend hebben, zet ik dan verschillende bevolkingsgroepen tegen elkaar op? Net als een politicus die xenofob 'minder, minder!' roept?

Als ik zou zeggen dat extreem rijken slechte mensen zijn, of als ik zou zeggen dat extreem rijken allemaal hun geld doelbewust via criminele activiteiten verdiend zouden hebben, dan was dat verwijt terecht. Maar dat staat niet in het boek. Integendeel, het boek bevat ook interviews en portretten van extreem rijken die inzien hoe onrechtvaardig de wereld is, ook in economische zin.

Het huidige economische systeem dat door politieke keuzes tot stand is gekomen, heeft tot grote ongelijkheid geleid. Wie voor een rijkdomsgrens pleit, bekritiseert niet individuele mensen die rijk zijn, maar bekritiseert een economisch systeem dat die ongelijkheid veroorzaakt. En de politieke keuzes die daaraan voorafgaan.

Systeemkritiek afdoen als gevaarlijk polariseren dient uiteindelijk alleen maar om een onrechtvaardig systeem in stand te houden. Als er onrechtvaardige verschillen tussen groepen zijn, is het de taak van de filosoof en andere intellectuelen om die te benoemen. Zodoende.